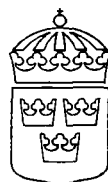

Kulturutskottets yttrande

1992/93:KrU4y

Ny organisation för förvaltning av statens fastigheter och lokaler, m.m.

1992/93
KrU4y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 3 november 1992 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:37 om ny organisation för förvaltning av statens fastigheter och lokaler, m.m. jämte motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionens bilaga 1 avsnitt 5, Förvaltningen av nationella kulturinstitutioner och kulturpolitiska aspekter på fastighetsförvaltningen, samt över vissa delar av motionerna 1992/93:Fi10, 1992/93:Fi13 och 1992/93:Fi15.

Utskottet

Vid riksdagens tidigare behandling av frågan om riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen (prop. 1991/92:44, bet. 1991/92:FiU8, rskr. 1991/92:107) och frågan om bolagisering av Domänverket (prop. 1991/92:134, bet. 1991/92:NU33, rskr. 1991/92:351) uttalade kulturutskottet i sina yttranden 1991/92:KrU2y till finansutskottet och 1991/92:KrU5y till näringsutskottet att det är mycket angeläget att hänsyn tas till kulturmiljöfrågorna i dessa sammanhang.

På förslag av finansutskottet i betänkandet 1991/92:FiU8 gav riksdagen som sin mening regeringen till känna att regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag beträffande förvaltningen av nationella kulturinstitutioner samt beträffande statens ansvar för slottsanläggningar med omgivande mark och kronomarker.

I den nu aktuella propositionen anmäler föredragande statsrådet (bilaga 1, avsnitt 5, s. 13—16) att Organisationskommittén för Byggnadsstyrelsens ombildning (dir. 1992:26) i samråd med berörda företrädare för kultursektorn gjort en noggrann genomgång och analys av vilka fastighetsobjekt som även fortsättningsvis skall förvaltas i myndighetsform och att statsrådet i huvudsak delar kommitténs bedömning.

Den egendom som i propositionen betecknas som det nationella kulturarvet skall myndighetsförvaltas. Till detta arv bör i första hand räknas sådana byggnader som haft en central funktion i den svenska historien, samhällsutvecklingen och den vetenskapliga odlingen, dvs.

de kungliga slotten, rikets fästningar och de symbolbärande huvudmonumenten inom olika administrativa strukturer och vid de gamla lärosätena samt byggnader och egendomar som sedan urminnes tider har tillhört kronan, såsom kungsgårdar och tidigare klosteregendomar. En samlad förteckning över de fastigheter som av kulturpolitiska och liknande skäl bör förvaltas i myndighetsform återfinns i propositionens bilaga 1.3 (s.27—30). I förteckningen anges att till denna även skall fogas de objekt/fastigheter som avses bli överförda från Domänverket. Det kan — utöver de objekt som tagits upp i förteckningen — även tillkomma vissa ytterligare fastigheter, vilka för närvarande är föremål för utredning. I förteckningen upptas också de delar av Kungliga Djurgården som bör förvaltas i myndighetsform. Det slås i propositionen fast att nya upplåtelser på Norra Djurgården bör komma i fråga endast för institutionskomplexens behov och utveckling och att upplåtelser som står i konflikt med bevarandet av områdets kulturvärden inte skall kunna göras.

I propositionen redovisas även att den största delen av de särskilt värdefulla fastigheter som i dag förvaltas av Byggnadsstyrelsen och försvaret kan skyddas genom att de byggnadsminnesförklaras och att de därför kan bolagiseras.

En särskild hänsynsbestämmelse har tagits in i avtalen vid bolagiseringen av Domänverket och Statens vattenfallsverk. En sådan bestämmelse skall enligt statsrådet också tas in i avtalen med de nu aktuella fastighetskoncernerna. Därigenom avses även sådana kulturhistoriskt värdefulla objekt skyddas, som inte är kvalificerade för byggnadsminnesskydd.

Riksdagen föreslås godkänna vad som anförts om förvaltningen av nationella kulturinstitutioner.

Avslag på propositionen i dess helhet yrkas i motionerna Fi10 yrkande 1, Fi13 yrkande 1 och Fi15 yrkande 1 (samtliga s). En parlamentarisk beredning bör få i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till organisation för det statliga fastighetsinnehavet (yrkande 2 i envar av motionerna Fi10 och Fi13).

I motion Fi10 anförts att det av propositionen framgår att det fortfarande återstår många avvägningar inom både Byggnadsstyrelsens och Domänverkets områden i frågan om vilka fastigheter som bör myndighetsförvaltas och vilka som bör bolagiseras. Motionärerna anser att besluten i dessa olika ärenden inte får forceras. Alla objekt, i fråga om vilka det finns minsta tveksamhet, bör kvarstå i statlig ägo. Det behövs därför en noggrann prövning innan riksdagen tar slutlig ställning. Denna prövning bör enligt motionen ske inom den motionsvis föreslagna parlamentariska beredningen. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen i fråga om beslut om myndighetsförvaltning eller bolagisering av objekt på kulturområdet (yrkande 3).

Kulturutskottet noterar — liksom motionärerna — att det ännu inte är helt klart vilka fastigheter som i samband med bolagiseringen av Byggnadsstyrelsen och Domänverket skall kvarstå i statlig ägo och myndighetsförvaltas. Det sägs i propositionen att det kan vara svårt att

entydigt avgränsa den fastighetsgrupp som hör till det nationella kulturarvet. Som redovisats i det föregående kan flera fastigheter utöver de som nu redovisas i propositionens bilaga 1.3 komma att myndighetsförvaltas. Enligt vad utskottet inhämtat har det uppdrag i frågan som Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Domänverket fått av regeringen nyligen redovisats. De utredningar som RAÄ och Domänverket gjort avses nu användas som underlag när regeringen fattar beslut om den fortsatta förvaltningen av kulturhistoriskt värdefulla egendomar inom Domänverkets område.

Kulturutskottet förutsätter självfallet att regeringen — vid den fortsatta handläggningen av frågor om förvaltningen av det nationella kulturarvet — fullföljer den linje som dragits upp i kulturutskottets yttranden och i de av riksdagen vid föregående riksmöte godkända betänkandena från finans- och näringsutskotten. I näringsutskottets betänkande 1991/92:NU33 utgick näringsutskottet från att regeringen skulle komma att iakta mycket stor hänsyn när det gäller att bevara de särskilt värdefulla kulturmiljöer som är berörda av bolagiseringen av Domänverket. Finansutskottet — vars förslag i betänkandet 1992/93:FiU8 om tillkännagivanden om det nationella kulturarvet och om förvaltningen av slottsanläggningar med omgivande mark godkändes av riksdagen — anförde bl.a. att det finns starka skäl för att sådana kulturhistoriska miljöer som slottsegendomar med omgivande kronomarker utgör bör hållas samman som helheter och behållas som nationellt kulturarv.

Kulturutskottet anser att det — mot bakgrund av riksdagens tidigare uttalanden och av inriktningen av det arbete som föregått den nu aktuella propositionen — inte är nödvändigt att bereda de frågor som återstår inom kulturområdet i en särskild parlamentarisk beredning, såsom föreslås i motion Fi10. Kulturutskottet är således inte berett att tillstyrka motionsförslagen om avslag på propositionen och om parlamentarisk beredning av de berörda frågorna och avstyrker motionerna Fi10 yrkandena 1 och 2, Fi13 yrkandena 1 och 2 och Fi15 yrkande 1 såvitt de avser kulturutskottets beredningsområde. Med hänvisning till vad utskottet anför i det föregående om riksdagens tidigare uttalanden om förvaltningen av det nationella kulturarvet och om regeringens fortsatta handläggning av återstående frågor inom detta område avstyrker kulturutskottet även yrkande 3 i motion Fi10 och tillstyrker att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen.

Stockholm den 24 november 1992

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

I beslutet har deltagit: Åke Gustavsson (s), Charlotte Branting (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Hugo Hegeland (m), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Stina Gustavsson (c), Anders Nilsson (s), Göran Åstrand (m), Rose-Marie Frebran (kds), Ingegerd Sahlström (s), Carl-Johan Wilson (fp), Björn Kaaling (s), Monica Widnemark (s) och Simon Liliedahl (nyd).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Elisabeth Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Åke Gustavsson, Maja Bäckström, Berit Oscarsson, Anders Nilsson, Ingegerd Sahlström, Björn Kaaling och Monica Widnemark (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Kulturutskottet anser" och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet anser att det — mot bakgrund av riksdagens tidigare uttalanden om förvaltningen av det nationella kulturarvet — är nödvändigt att bereda de frågor som återstår inom kulturområdet i en särskild parlamentarisk beredning, något som föreslås i motion Fil0. I avvaktan på resultatet av denna beredning bör den egendom som fortfarande är föremål för överväganden kvarstå i statlig ägo. Kulturutskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna Fil0 yrkandena 1—3, Fil13 yrkandena 1 och 2 samt Fil15 yrkande 1 dels avslår propositionen, dels som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om en parlamentarisk beredning m.m. rörande de berörda frågorna inom kulturområdet.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte har någon ordinarie ledamot i utskottet.

Elisabeth Persson (v) anför:

Jag anser att de frågor som återstår att lösa i fråga om vilka fastigheter som skall myndighetsförvaltas inom kulturområdet bör beredas i en parlamentarisk beredning. Jag ansluter mig därför till vad som anförts i den avvikande meningen till detta yttrande.